

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 23.

Hamis próféták.

(P.) Akárki eszelte ki, nem ügyetlen gondolat volt: párttűtést szervezni a koalíció táborában.

Amíg a darabontok erőszakoskodtak rajtunk, addig nem volt fölöttébb nagy a veszedelem; mert a nyílt támadás egy táborba csoportosított és szoros összetartásra indított minden jó hazafit. Nem néztük akkor, hogy melyik zászló alatt szokott hadakozni; nem volt itt akkor se 67-es, se 48-as párt, hanem csak osztrákpárt és magyarpárt, így oszlott meg a nemzet. Le is győztük az alkotmánytörvény erőszakot, mert egységesek és erősek valánk.

Nemzetünk ellenségei azonban a több százados tapasztalásból bölcsen tudták már, hogy ilyenkor mit kell tenni a magyarral. Kolumbusz tojása az egész. Egyszerűen párttűtést kell szítani a nemzeti táborban, s a viszálykodás majd meghozza a nemzeti erő szétbomlását. Ami tehát nem sikerült nyíltan és kívülről: a nemzet letörése, az majd sikerülni fog alattomosan, belső aknamunkával. Ennél-

fogva nem sokára megkezdtek — az ugratást.

Ez a manőver pedig tetszetős jelszavakkal indult. Egyszerre csak jobbról is, balról is fölhangzott a hazafias aggodalom méltatlankodása: »Hát már mindent beszállítanak Bécsnek és a nemzet semmit sem kap? Hol vannak a nemzeti vívmányok? Először a negyvennyolcas programmal, tessék megvalósítani mindent, de mindjárt, mert áruló az, aki várakozik. Avagy nincs már ebben az országban nagy hazafi és bátor nemzeti hős, akinek dörgő szavától megrémülne a királyi hatalom és sietve hozná elébünk, ami szem-szájnak kellemes?»

Hohó, ha csak nagy hazafi és keményszavú nemzeti hős kell, arra akad itt vállalkozó. Mert szemérmes koldusnak üresen marad a tarisznyája; ellenben, a ki lármázni tud, annak — hátha beugrják a száját valami jó falattal. Vagy ha nem is, akkor sem utolsó dolog a dicsőség: az ember fölveszi az oroszlanbőrt s a gyöngébbek és távolállók néha elhiszik, hogy csakugyan oroszlan hallatja ott öblös hangját.

Az öblös hangban bizony nem is volt hiányosság. Egyszerre végig dördült Kárpátoktól az Adriáig a vádoló szózat

és a kérlelhetetlen szentencia: »Elárulták a hazát, szegre akasztották az elveket, a nemzet vezérei közönséges szélhámosok és hazaárulók; itt van azonban a rettenthetetlen Szent György lovagok lelkes serege, az »igazi negyvennyolcas« balpárt, ez majd legyőzi a hatalom sárkányát és a milliányi szuronnal szemben pusztá kézzel elhozza a kész perszonál uniót.»

No már, ha ilyen nagy dicsőség fenyeget, ahhoz mindig akad osztályos társ. Az ember miért ne csináljon magából nagy férfiut, ha egyszer másképpen nem akarják észrevenni. Akadt is 16 »kemény vitéz«, aki kitűzte a lázadás zászlaját a koalícióban és kihirdette orbi et orbi, hogy a hazának csak Kossuth Ferencék az ellenségei; annál fogva ők — a kuruc balpártiak — Brutus szerepére vállalkoznak.

Az »ugratás« tehát idáig sikerült. Az intrikát intéző titkos kezek bizonyára örömmel dörzsölöztek össze. Ime, a koalícióban bent van már a viszály; a szétrobbantás aknája készül, a Brutusok villogtatják a szabályát a gyilkolásra, a dolog jól megy s még jobban is mehet, mert hiszen a mai Brutusok vállalkozó férfiak, hátha sikerül az egész manőver.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Két levél.

(Vége.)

Miként a szépnek a szeretete, épp úgy ösztönözte az ismeretek utáni vágy is az emberek szellemét folytonos munkára s jutalmazta meg fáradságukat a legtisztább és a legnemesebb örmökkel. Az ókori költők ismételt boldogoknak mondták azokat a férfiakat, kik életüket a buvárlatnak szentelték és ennek a foglalkozásnak tisztító, nemesítő erőt tulajdonítottak az emberi kedélyre. P. Euripides alkalmasint Anagoras tanítóját tartva szemé előtt, így kiált fel: »Oh, mily boldog az, aki buvárlatnak szentelte életét és elfordulva a pártok izzó gyűlölete által támasztott vad tülekedéstől, tekintetét az örök mindenség felé fordítja, a természetnek titokteljes működését kutatja, mint alakult át az anyag a mi szép világunkká, mint keletkezett s milyen törvények korlátozzák. Aki erre a buvárlatra adta magát, annak szelleme tullelmedik a bűnön és minden gaszágon.» — Demokritos inkább egy tudományos igazság felfedezője kívánt lenni, mint a perzsák királya. Aristoteles az istenek és emberek legfőbb javát a természetnek gondolkodó megfigyelésében találta. De napjaink nagynevű buvárait az ismeret utáni csillapíthatatlan vágy lelkesíti. Darwinról tulajdon fia mondja, hogy rendkívüli örö-

möt talált a kísérletezésen és azt szokta mondani: nem nyugszom mindaddig, míg meg nem próbáltam, mintha csak valamely külső kényszer nógatta volna őt. A kísérletezésnek jobban örült, mint az olyan munkának, mely csak megfontolást igényelt és ha olyan könyv kötötte le őt, mely egyszerű következtetést s a tények csoportosítását követelte a kísérletező tevékenysége pihenésként hatott reá. Hookerhez irt leveleiben számtalanszor így fakad ki: »Isten bocsássa meg nekem, hogy olyan lusta vagyok; igazán bolondul érdeklődöm a munkán.«

A bölcsenél és költőknél jobban ismerik a gyakorlati életet a nagy felfedezők s a technikai vívmányok tökéletesítői. Ők is csak ritkán és gyakran csak hosszadalmas küzdelmek és számtalan kudarcok árán arathatták munkájuknak anyagi jutalmát. Ők is a sok csalódás dacára magának az ügynek a kedvéért tartottak ki a munkában, mely életük célja és feladata lön. Hányszor tartotta őket a világ álmodozóknak és bolondoknak, ők maguk minden vagyonukat, sőt családi boldogságukat is feláldozták eszméjükért s ha gondolataik végre diadalmoskodtak és a megvalósulás stádiumába jutottak, akárhányszor azt kellett tapasztalniuk, hogy mások zsebelték be az ő fáradságuk anyagi jutalmát.

Nem szabad ám azt a törekvést, hogy szellemi képességeinket önkényes munkával érvényesítsük, kizárólag lángeszű emberek különös

sajátságaként tekintenünk; mi mindnyájan, közepes ember is, egyik-másik módon hasonló odaadásra vagyunk képesek. Csak vizsgálja meg ki-ki a maga lelkét, nem fedez-e fel magában valamelyes hajlamot a művészet, a tudomány, a technika egyik-másik ága iránt? Különösen ami a fiatalembereket illeti, lehetetlen, hogy ha csak tetterejök a kicsapongások posványában, vagy a tulságosan egyhangú kenyérkereseti munka homokjában teljesen el nem temetett, ne találjanak valamely szép és magaslatos célt, amelynek szívesen és önként ne áldoznának munkát és fáradságot.

Sokaknak az olvasmány, vagy a színház látogatása nyújt alkalmas és élvezetes pihenést a komoly, hivatásszerű munka után s egyszerű-mind módot arra is, hogy magukat szellemileg tovább kiképezzék; mások festéssel és zenével foglalkoznak; ismét másoknak valamely iparág üzése, egy speciális tanulmány, kertnek, aquariumnak berendezése, mindenféle tárgyaknak gyűjtése szerez kellemes és hasznos szórakozást. Fiatalemberek nem ritkán fizikai és vegyszeti kísérletezésekben, amateur-fényképezésben, vagy mechanikai problémák fürkészésében találnak gyönyörűséget. Komoly férfiak idejük és tudásuk nagy részét állami vagy közvégségi tiszteletbeli állások ellátásának szentelik, tevékeny részt vesznek a politikai mozgalmakban, a nép oktatásában, a közjótékonyk múveinek gyakorlásában. Ezt a sok mindentéle,

Figyeljék meg PFAFF kirakatait!

De bizony az nem valami fényesen sikerült. A tizenhatok megmaradtak tizenhatoknak, a pártútás zászlaja hiába lobogott hivatogóan, más dezentorok nem akadnak, a koalíció együtt maradt. Pedig az ostromhoz segédszerepek is jöttek. Kivezényelték a balpárt segítségére a nemzetiségeket, akik olyan hűséges és hatalmas szövetségesei valának az »igazi negyvennyolcas« balpártnak, hogy több katonát vittek a közös erővel folytatott harcba, mint maga a balpárt; kívülről a nemzetközi felforgató elemek is segítettek a nemzeti tábor ostromlásában; a koalíció mégis diadalmasan visszaverte az ostromot, mert a nemzet közvéleménye híven kitartott mellette.

Most minden oda mutat, hogy ez a hármasszövetség a kerületekbe teszi át a harc színhelyét. Balpártiak, nemzetköziek és nemzetiségek, ha nem is együttesen, de mindenesetre közös taktikával és talán ugyanazon vezérelt dirigálása szerint folytatják a támadásokat a nemzet vezérei ellen. A nemzetnek azonban bizonyára eszébe jut a közmondás, hogy: »madarat a tolláról, embert a barátjáról.« És korbáccsal veri el a forumról azokat a hamis profétákat, akik elég vakmerőek és képmutatók a haza nevében dolgozni a haza ellen.

Püspöki értekezlet. A püspöki palotában ma délelőtt tíz órakor püspöki értekezlet volt, melyen a hercegprimás maga elnökölt. Az ülés tárgya az a tervezet volt, mely szerint a püspökök felosztják a maguk járulékát a kongruához. Az értekezlet a 70.000 koronás járulék felosztási tervezetét elfogadta. A tárgyalást, illetőleg annak részleteit bizalmasnak

önként felvállalt fáradságot és munkát nem mondhatni, hogy az esetek túlnyomó többségében azért rosszabbul végezzék, mert nem jár érte pénzbeli jutalom. Az embernek vele született természetes ösztöne, hogy testi és szellemi képességei valamiképpen érvényesüljenek, a munka épp oly életszükséglet, mint a világosság, a levegő, az élelem és ha csak egy része is a munkaerőnek a kenyérkereseti kényszer alól felszabadul, legott egy újabb, magasabb tért keresünk ennek az érvényesülésére is, George Henry ezt a törekvést a »Haladás és szegénység« című jeles művében ekként jellemzi: »A vágyakozás magasabb formáiba átszűrődve fölébred az emberben, ami a növényben szunnyadozott és az állatban itt-ott meg-megmozdult. Az előre törtető ember dacol a pusztaság perzselő hevével és a sarki jeges tengerek viharával, de nem az élelemszerzés végett; ébren van egész éjjel, de csak azért, hogy a csillagok örök utjait figyelje. Munkát halmoz munkára olyan éhség csillapítására, melyet semmiféle állat sem érez, olyan szomjúságnak az oltására, melyet semmiféle állat sem ismer.

Ki a természetbe s be önmagába! vissza a multat rejta ködön át, előre a jövőt palástoló homályba nyomul a fáradhatatlan vágy, mely legott fölébred, mihelyt az állati szükségletek kielégítése után elszunnyadnak. A dolgok mögött kinyomozza azok törvényeit; tudni akarja,

jelentették ki és az értekezletről hivatalos tudósítást nem adnak ki. A kongruajavaslat tárgyalása után a katolikus iskolák fegyelmi és tanítási szabályzatát fogják tárgyalni. A külsőségekről tudósításunk jelenti, hogy az érkező püspököket Kohl Medárd püspök fogadta és hogy a hercegprimás imával nyitotta meg a gyűlést. A görög katolikus metropolita és püspökök elmaradtak, mert nekik most nagyhetük van. A latin szertartású püspökök közül Samassa József egri érsek, Bende Imre nyitrai püspök és Szmracsányi Pál nagyváradai püspök kimentették magukat. A római katolikus jellegű iskolák ügye után X. Pius pápa házassági dekretumát olvasták fel, melyre a magyar egyházmegyéknek állástoglalását határozták el.

A képviselők és a katonatisztek. Az utóbbi hónapokban a hadügyminiszterium vezetősége meglepetten tapasztalta, hogy magyar országgyűlési képviselők sűrűn pártfogolnak katonatiszteket.

A vezetőség tartván attól, hogy a politika beszűrködik ilyen módon a hadsereg soraiba is, Schönauich közös hadügyminiszter bizalmas rendeletet küldött a csapatparancsnokságokhoz. A rendelet abból indul ki, hogy a legutóbbi delegáció ülései alatt mind sűrűbben tapasztalta, hogy az egyes tisztek idegen tényezők igénybevételével óhajtanak bizonyos személyi ügyeikben eredményt elérni vagy előnyöket kieszközölni.

Ezt a miniszter annyival is inkább helyteleníti, mert a mellett, hogy a szolgálati utnak mellőzése, még az illetők egyéniségére is homályt vet.

Ennélfogva tudatja a miniszter, hogy a jövőben csakis a szolgálati uton beérkezett kérelmeknek ad helyet s amennyiben ilyen kérvény nem szolgálati uton jutna hozzá, azt to-

hogyan kovácsoltatt a föld és mikép akasztattak föl a csillagok; követni óhajta az élet forrásait egészen az eredetőkig. És ha azután az ember az ő nemesebb természetét kifejti, egy még magasabb vágy szállja meg őt, a szenvedélyek szenvedélye, a remények reménye — t. i. az a vágy, hogy éppen ő járuljon hozzá ahhoz, hogy az életet szebbé és jobbá tegye, a szükségét és a bünt, a gondot és a szenvedést, meg a szegényt eltávolítsa. Lebírja és megszelidíti az állatot; hátat fordít az erődöknek és lemond a hatalomról; másokra bizza, hogy gazdagságot felhalmozzanak, kellemes érzéseket kielégítsenek, a rövid nappal meleg sugaraiban sütkérezzenek. Azokért dolgozik, akiket soha sem látott, soha sem láthat, dicsőségért, vagy csak szegényes igazságért, mely valamikor talán megjöhet, minekutána a földi göröngyök már régóta betemették az ő koporsóját. Az előcsatározásban fáradozik, hol fagyos szél fúj és ahol csak kevés elismerésre számíthat az emberek-nél, ahol hegyes kövek állanak ki az utból és ahol a bokrok legsűrűbbek. A jelennek gunyja és csufolódása közben, mely éles, mint a kés, a jövő számára dolgozik: utat vág magának a sűrűségeken keresztül, melyet aztán a haladó emberiség széles országúttá kitérít. Mindig magasabb, nagyszerű rétegekbe emelkedik és ott is kíséri az olthatatlan vágya az elérhetetlen után!

vábbi eljárás végett az illető tiszt parancsnokságához küldi meg, ahol az illetőnek rossz néven tudnák be a szolgálati ut megkerülését.

Szociáldemokrata kongresszus. Az országos szociáldemokrata párt tegnap befejezte kongresszusát. Reggel elfogadták a párt-szervezeti szabályokat, azután Czizmadia Sándor előterjesztette a mezőgazdasági programot, melyet a földmunkások 11-es bizottságával együtt készített el. A programot vita nélkül elfogadták és a kongresszus megbizta a párt-vezetőséget, hogy azt vitassa meg s javaslatát terjessze a jövő évi kongresszus elé. Buchinger Manó a lakás és élelemzsidóról mondott hosszabb beszédet és a fogyatkozási szövetkezetek megalakítását sürgette. Határozati javaslatát Vincze Sándor módosításával, mely a fogyasztási szövetkezetek érdekében a vidéken is agitáció megindítását kívánta, elfogadták. A napirend utolsó pontja indítványok tárgyalása volt. Legérdekesebb az antialkoholizmusról szól, melyet Bokányi Dezső terjesztett elő.

A Kath. Kör záró-ünnepélye.

Minden tekintetben fényes, jelentős művészi becsü ünnepélytel zárta be tegnap a nagyváradai katolikus kör ez évi előadásainak sorozatát. Nagyvárad előkelő katolikus közönsége ezuttal is tömegesen jelent meg a magas színvonalon álló előadáson. Az előkelő hölgyek sokaságán kívül ott voltak Fetser Antal püspök, a káptalan több tagjával s városunk notabilitásai közül számosan. A főgymnasium tágas dísztermét teljesen megtöltötte a distingvált közönség.

A záróünnepély kiemelkedő pontja Pálffy Béla gyomai plébános magasszárnyalású, eszmékben gazdag előadása volt, amelyben megkapóan fejtegette a felebaráti szeretetet s a humanizmust. Remek példákkal mutatott rá a vallással párosult felebaráti szeretet áldásos, boldogító hatására, a szeretetnélküli, divatos humanizmus sivárságával szemben. A hazaszeretettől, a magyar faj szeretetétől izzó, hatalmas beszéd, — melyet pünkösdi számunkban közlünk, — mély benyomást tett a hallgatóságra.

A gyönyörű szónoklatnak hatásos keretétül szolgálta és a közönség legteljesebb elismerését vívták ki a zeneszámok, melyek bármely elsőrangú hangverseny műsorának is díszére váltak volna. Mindjárt a műsor legelején Szalay Stefike, orsz. zeneakadémiai tanárjelölt bevégzett művészettel és fényes technikával játszotta Liszt egyik legnehezebb magyar rapszodiáját.

Aki Frankó Sándort hegedülni hallja, nem hinné el róla, hogy orvosnövendék. Játékában csodálatraméltó a páratlan nyugalom és biztosság, a fogások kristálytisztasága, a legapróbb részletekig kidolgozott s mégis egységes előadás s a zeneszerzők gondolatvilágába való mély behatolás. Különösen érezhető volt ez a három Griegdarabban, melyeknek borongós hangulatát, mely a gyorstempóju és vig színezetű részekben is átvonul; kitűnően elta-

Van szerencsém a n. é. uri közönség szives tudomására hozni, hogy a legdivatosabb angol szöveteim megérkeztek, melyből a legelegánsabb ruhákat kedvező feltételek mellett készítek.

tavaszi idényre

A. n. é. közönség szives támogatásáért esedezve vagyok kiváló tisztelettel

KISS ISTVÁN, angol uri szabó

— Színház utca 4. (Adorján-palota.) —

lálta. Sarasate cigánytáncában hegedűjének ritkaszerű hangját, a Canzonettában fejlett technikáját ragyogtatta. Igen sok tapsban volt része.

Mint vendég vett részt a hangversenyen *Vikol Róssi*, kolozsvári opera énekesnő. Sötét színezetű, de rendkívül tiszta, erőteljes, és mégis magasan és mélyen egyforma, könnyen szárnyaló, kiválóan képzett hangja a színpadon sem érvényesülhet jobban, mint a hangversenyteremben. Először a *Proféta* operából énekelte az Aldás áriát, mely egyike a klasszikus szépségekben, de egyuttal énekbeli nehézségekben leggazdagabb mezzoszoprán áriáknak. A nehézségeket azonban csak az vette észre, aki a kottát nézte, mert a művész előtt nincs nehéz részlet, mindent legkönnyebben, legszebben énekelte végig. Az ezután előadott *Kacsóh-féle* dal minden versszakát külön is megtapsolta a közönség. A zajos tetszésnyilvánításokra ráadásul óriási hatás mellett énekelte el a művész a *Carmen* opera híres Habeneráját.

Végezetül a székesegyházi énekkar énekelte el Lányi Ernő egyik remek népdalegyvelegét. Ismeretes dolog, hogy Váradon csak egy művészi színvonalon álló énekkar van s ez a székesegyházi kórus, hol az összes tagok tiszta csendő hangját teljes zenei jártasságát egybeforrasztja a kiváló vezető *Belezny Antal*, a hírneves zeneszerző és minden ízében alapos s ami a fő, magyar zenész. Sem a kar, sem a karmester nem szorul dicséretre, hiszen kiválóságukat a közönség ismeri és mindig méltányolja.

A hölgyeket a rendezőség remek virágcsokrokkal lepte meg.

A dánosi bűnpör.

A dánosi rablógyilkosok ügyében tegnap folytatta a pestvidéki esküdtbíró a tárgyalást. A tárgyaláson minden vádlott tagadta az ellene felhozott vádak. Egyedül Lakatos Róza vallomása az mely a rettenetes gyilkosságot ismerteti. A tegnapielőtti tárgyalásról szóló tudósításunkat egy érdekes momentummal kell kiegészítenünk. Nevezetesen Kolompár Tuta vallomásában nem maradt következetes magához és az elnök kérdéseire kétszer is olyan választ adott, ami kétségtelenül bizonyítja bűnösségét. Ez a válasz a szerencsétlen Szarvas Teréz védekezésére vonatkozott.

— Nem védekezett az, csókolom a kezeit, — volt az elszólalás.

Tuta azonban még egyszer elszólta magát. Akkor, amikor a gyújtogatásról volt szó.

— Hát nem te gyújtottad föl a csárdát? — kérdezte az elnök.

— Nem gyújtottam én föl, mert akkor égett már az egyik fele, — volt Tuta válasza.

Ez az elszólalás azonban nem volt hallható. Az első kacagta nagyon a publikum és a zajtól maga az elnök sem hallotta azt a másik súlyos elszólalást. Ma reggel mondta el ezt az esetet Jankovich fogházfelügyelő.

Jegyzőkönyvbe azonban nem vették ezt a súlyos incidenst.

A tegnapi tárgyalás iránt tegnap fokozottab érdeklődés nyilvánult meg. Zsúrolásig meg volt telve úgy a terem, mint a karzat. A tárgyalásról a pesti tudósítónk a következőket jelentette:

Folytatják a kihallgatást.

Rónay Kamil elnök tíz órakor nyitja meg a tárgyalást.

Először Német Vranát (Trokár Marcsa) állítják a bíróság elé.

Az elnök: Maga mondta tegnap, hogy tizenöt éves?

A vádlott: Nem tudom az estendimet. Csak az urak tudják az írásbul.

— Hány gyereke van?

— Három.

— Hát már tíz éves korában volt gyereke?

— Hamarabb jön az, mint egy jóra való szoknya.

— Milyen részt vett maga a rablásokban, gyilkosságokban?

— Nem volt nekem semmi részem benne, kezit csókolom.

— Egy tanu azt állítja, hogy maga vágta el Szarvas Teréz nyakát?

— Nem tudok én abból semmit. Se látója, se tudója.

— Azt sem tudja, hogy Gyónon mi történt?

— Nem tudom én, hová hurcoltak.

— Hát a tizkoronás aranyakat hol vette?

— Nem találtak nálam semmit, kezit csókolom.

Lakatos Julcsa

(Luterna) a következő vádlott.

Az elnök: A gyóni és dánosi . . .

A vádlott: Nem tudok róla semmit. Se látója, se tudója nem vagyok. Csak nem gondolja a nagyságos ur, hogy ilyen gyöngyű cigányleány ilyesmit kövessen el.

— Kinél találták meg Szarvas Teréz fülbevalóját?

— En nem tudom, nem láttam soha.

— A fülbevalót pedig a maga fülében látták.

— Nekem sohasem volt fülbevalóm. Ilyen ügyefogyott leánynak hogy legyen fülbevalója. A csendőrök vették valahol, ne adja a lelkét az ördögöknek. En nem loptam, nem drágább az életem . . .

— A maga élete egy pipa dohányt sem ér.

Surányi Ignác

sem érzi magát bűnösnek. Ő volt a vajda, aki intézkedett és akinek szavára mindenki hallgatott a bandában.

Az elnök: Melyik volt a vádlottak közül a maga bandájában?

A vádlott: Egyik sem.

— Magának milyen része volt a dánosi gyilkosságban?

— Nem tudok róla semmit.

— Ugy-e, maga lopta el Kolompár Mari lovát?

— En? Akkor akasztasson föl a nagyságos ur.

— A dánosi csárdában találtak százkoronás bankókat, amelyek véresek lettek. Maga előbb késsel akarta lekaparni, mikor azután úgy nem ment a dolog, vízzel mosta le róluk a vért és azután tűz mellett szárították. Ezért pörköldtek meg a bankók.

— Nem volt az én kezemben soha százbankó.

Azután

Surányi Márton

vezetik be. Sántit, mert átlótték a lábát.

Az elnök: Magára ráismertek arról, hogy sántított. Maga osztozkodott a bandával a rablott dolgokon?

— Nem tudok róla semmit.

— A gyóni rablásban emlékezetes dolog . . .

— Akkor rosszul emlékezik a nagyságos ur.

— Magára nézve emlékezetes a dolog, mert maga ütötte föbe egy doronggal Fabók Andrást.

— Az nem igaz.

— Magára ráismertek.

— Hát csak egy sánta kutya van a világon?

— Hát maga kutya?

— Nem én, kezit csókolom, csak szegény cigány vagyok.

Surányi Lidi.

Nyolcvan éves cigány nő szintén tagad, ugyszintén Kolompár Zsófi is.

Lakatos Erzsi. (Dola.)

Tutenak az édes anyja.

Az elnök: Maga az a Lubujza?

A vádlott: Hát maga is elakar keresztelni, mint a csendőrök mindenféle nevet adtak.

— Hiszen Lakatos Sándor, az ura így irt magának?

— Nem volt soha az én uram. Nekem is volt vagy öt uram, neki is volt vagy három felesége, de mink soha sem éltünk együtt.

— Itt van a jegykendőjük.

— Esküdjön meg nagyságos ur a szeme világára, de úgy, hogy a kezét a szemire tegye. Egyébként semmit sem tud a büntényekről.

Kolompár Buer és Surányi Julcsa

égre-földre esküdjöznek, hogy sohase jártak se Dánoson, se Gyónon.

Ezután

Lakatos Mari

kihallgatása következett.

— Azzal van vádolva, hogy osztozkodott a dánosi rablott dolgokon és résztvett a gyóni rablásban.

— Semmi tudomásom sincs róla. Meztelenre levetkőztettek a csendőrök és mégsem találtak nálam semmit.

— Magánál tizkoronás arany is volt.

Azt is tagadja.

Dr Hevesi Illés védő előterjesztést tesz arra, hogy a kis Lakatos Róza kihallgatása alkalmával a védők is kérdéseket intézhessenek a vádlotthoz, aki egyszersmind mint koronatanu is szerepel.

Az elnök: Minthogy Lakatos Róza ebben az ügyben vádlott, kivülem senki sem intézhet hozzá kérdést.

Az elnök tíz percre felfüggeszti a tárgyalást.

A koronatanu.

Szünet után elrendeli az elnök Lakatos Róza bevezetését. A többi vádlottat kivezetik, hogy a kis cigányleány vallomását ne befolyásolja a jelenlétük. A bűnpörben Lakatos Róza orgazdasággal van vádolva, de ő volt az egyetlen a vádlottak közül, aki már a nyomozás idején töredelmes vallomást tett és részletesen elmondotta, hogy a vérengzésekben kinek milyen szerepe volt. A kis cigányleányt csinosan kiöltöztették a nagy napra. Tiszta ruha van rajta, rózsaszínű szalag a hajában és lakcipő a lábán.

Az elnök: Elsősorban mint vádlott állasz a bíróság előtt azért, mert részt kaptál a rablott dolgokból. Beszélj el elejétől végéig, amit tudsz. Figyelmeztetek, hogy hazudni nem szabad. Milyen bandához tartoztál?

Lakatos Róza: A Surányi Ignácéhoz.

— Kik tartoztak a bandához?

— Lakatos János, Tuta. Lakatos János, a Német Vrana, Luterna, Surányi Julcsa, Dola. Csoroszlya, Zelfi, Surányi Márton és a többi mind, akik vádlottak.

— Hová mentetek?

— Először Gyónra.

— Hol jöttetek össze?

— Kecskemét mellett, a Matzko-pusztán.

— Mit mondtak, hogy hová mennek?

— Azt, hogy Dánosra.

— Tudták, hogy ott lehet valamit szerezni?

— Igen, már jártak ott.

— Valamennyien benn voltak Fabókéknál?

— Nem, előre megállapították, hogy kinek mi lesz a dolga.

— Te is ott voltál Fabókéknál?

— Nem, én Raffael Jánoséknál maradtam a többi asszonyval.

— Gyalog mentek Gyónra?
 — Igen.
 — Mikor történt a dolog?
 — Ejszaka.
 — Kik mentek ki Fabókékhoz?
 — Balog János, Lajos, Tuta, Bajka és a Kuna, az asszonyok közül Dola, Trokár, Marcsa és Luterna. A többiek Raftaeléknél maradtak.
 — Kik mentek a kunyhóba?
 — A János, a Dola és a Tuta. Mikor kijöttek, magukkal hoztak egy pár csizmát és egy szűrt.
 — Hallottátok a jajgatást?
 — Igen.
 — Azután hová mentetek?
 — Nagykörözsre. Az uton a férfiak beszélték, hogy elmennek Dánosra. Minket akkor elküldtek Kecskemétre. Mikor jöttek a csendőrök, Tuta János és Kuna elszaladtak. Akkor tudták, hogy már kiderült a gyilkosság. Azután vonaton elmentünk Debrecenbe, amellel van Téglás és ott eltoztak bennünket a csendőrök.
 — Melyikre mondták, hogy legvittebb volt?
 — Tutára!
 — Buernél (Lakatos Róza testvére) találtak háromszáz koronát. Tudsz-e erről valamit?
 — Nem.
 — Volt neki lova?
 — Volt, de megdöglött.
 — Kik mentek Dánosra?
 — Balog János, Tuta, Kuna, János (Parno), Lajos, Dola, Trokár Marcsa és Julcsa. Reggel elmentek és másnap délután hazajöttek.
 — Beszéltek arról, hogy mi történt?
 — Igen. Hogy az embert három lövéssel megölték, az asszonyt megfojtották, a leánynak a mellét meg és nyakát Julcsa elvágta. Aztán elmondták, hogy a kocsis véletlenül bement a kocsmába és azt is megölték. Mikor már mindenkivel végeztek, felgyújtották a korcsmát.
 — Hoztak onnan holmikát?
 — Nem, csak szivart, meg dohányt.
 — Hát pénzt?
 — Azt is.
 — Ti is kaptatok a pénzből?
 — Nem. Azt láttam, amikor osztokodtak a papirpénzen.
 — Hát az aprópénzzel mit csináltak?
 — Nem tudom.
 — Azt nem mondták, hogy a lányt megbecstelenítették?
 — Nem hallottam. Csak arról tudok, hogy a nyakát és mellét levágták.
 — Milyen volt a fülbevaló, ami Balog Julcsa fülében volt?
 — Olyan kicsi, mint az enyim.
 — Megmutatják neki a bünjelképen lefoglalt fülbevalót, amelyre egész bizonyossággal ráismer.
 — A lopott dolgokból te semmit sem kaptál?
 — Nem. Megmondom a szemükbe is.
 — Kiről mondták, hogy felgyújtotta a csárdát?
 — Tuta gyújtotta föl.
 — Hát arról semmit sem hallottál, hogy a csárdáslányt megbecstelenítették?
 — Arról nem beszéltek semmit.
 — A kis kékköves fülbevalót kinek a füléből vették ki?
 — Zelfi kislányának a füléből.
 — Hát még kinél láttad a fülbevalót?
 — Lakatos Luternénál.
 — Itt az elnök félbeszakította Lakatos Róza kihallgatását és elrendelte a vádlottaknak egyenként való bevezetését, hogy megtörténhessék a szembesítés.
 — Dr. Veigelsberg védő semmiségi panaszt jelentett be amiatt, mert az elnök nem vette tekintetbe, hogy Lakatos Rózáknak nővére szintén vádlott.
 — Fél egykor az elnök felüggesztette a tárgyalást. Egy óraker kezdődnek a szembesítések.
 — Délután a szembesítésekre került a sor. A vádlottakat mind elővezettek és szembesítették a koronatanuval. A cigányok mindent tagadtak s az előttük tett vallomás miatt igen dühösek a kis Lakatos Rózára. A cigányok közül kettő a leányra is rontott, hogy megüsse, ebben

azonban a börtönőrök megakadályozták. A cigányok megfenyegették a leányt, hogyha kiszabadulnak agyonfogják verni őt.

Leánykereskedés Nagyváradon.

A leányokat Délamerikába szállították.

Evek óta tartó szigorú nyomozás kezd most Nagyváradon a befejezés stádiumába jutni. A nyomozás különösen az utóbbi időben valósággal felizgatta a város közönségét, mert a sajtó tudta, hogy Nagyváradon valami nagy ügyben nyomoznak, azonban nem tudta, hogy mi a lényege annak. Képviselőket, szereplő gyárosokat gyanúsítottak meg, mert a rendőrség semmiféle felvilágosítást nem volt hajlandó adni. Végre is hosszú és kitartó nyomozás után a nagyváradai hírlapírók megtudták a dolog lényegét. Egy leánykereskedésről van szó, mely már több mint tíz éve tart és oly titokban történik, hogy a rendőrségnek legszigorúbb kutatása dacára sem sikerült tetten érni az illetőt.

Az esetről tudósításunk a következő:

Az utóbbi években nagyon gyakran tűnnek el fiatal leányok Biharmegyéből és Nagyváradról. Az eltűnt lányok szülei nem tettek feljelentéseket a rendőrségnek. Ebből kétségtelenül megállapítható, hogy a szülők az alsóbb néposztályból valók és leány gyermekeiket áruba bocsátották, megfizették magukat a kereskedő által.

Az esetről a rendőrség talán sosem szerzett volna tudomást, mert a gyermekek távozása ha titokban is, de mégis a törvényben előírt szabályok betartásával történt. A rendőrség tehát csak feljelentés alapján szerzethetett tudomást az esetről. Ez a feljelentés természetesen nem a szülők, hanem valami idegen egyén által lett megtéve.

Az eltűnt leányokat Dél-Amerikába, Braziliába szállította a kereskedő. Buerros Airesben egy nagyváradai ember is tartózkodik. Ennek az embernek feltűnt, hogy ott oly sok biharmegyei fiatal leány van, akik mind erkölcstelen üzletekben vannak elhelyezve. Észleleteiről értesítette Kemény Ignác tb. alkapitányt, aki azonnal megindította a nyomozást.

A nyomozás megindítása ezelőtt három évvel megtörtént. Ez volt talán az összes nyomozások leghosszabbika, mert csak egy-egy levél váltás több hetet igényelt, már pedig az eset főhelye maga Buerros Aires volt s a bünjelék legnagyobb része ott volt, melyek alapján Nagyváradon meglehetősen volna indítani a vizsgálatot. Az értesítés adásokba az ottani hatóság is bele lett vonva.

A szerzett információk alapján Kemény Ignác megtudta, hogy a leánykereskedő nagyváradai lakos, aki itt mint cipész dolgozik. Üzlete is van egy forgalmas térre vezető egyik utcában. Ez a cipész a leánykereskedelmet bámulatos ügyességgel tudja üzni és már a legkisebb gyanus körülményekre hosszú időkre képes beszűntetni azt.

Kemény Ignác a nyomozások alapján másfél év óta állandó megfigyelés alatt tartja a cipész üzletet, azonban ezen az alapon semmit sem tudott ki. Ujabbán, hogy a nyomozás eredményét biztosítsa az esetet bejelentette Gerő Armin főkapitány, aki most már maga vette kezébe a nyomozat tovább vezetését.

A leánykereskedés szálai Budapestre elhúzódtak, azért a nagyváradai rendőrség bevonta a

budapesti rendőrséget az ügybe. A budapesti rendőrség nagy apparátussal sietett az ügy bogas szálait kibontani, azonban még mindig nem sikerült, amint hogy a nagyváradai rendőrségnek sem. A mi rendőrségünknek ugyanis pozitív adata nincs, más, mint amit Buerros Airesből kapott. Nagyváradról semmit sem tudott szerezni.

A rendőrségnek azonban mégis a kívülről érkezett adatai olyanok, hogy azokkal szemben nem védelmezheti magát az illető és ezekhez most csupán még egy adatot várnak, hogy a nyomozás végleg be legyen fejezve s a cipész ellen megindították az eljárást.

A leánykereskedést üző eipésznek egyik közeli rokona két éve tért haza Amerikából, ahol megnősült és idehaza egyszerre egy nagy gyártelepet állított fel. Nincs kizárva, hogy ő is társa és hogy tulajdonképpen ő az egész ügynek a fő intézője. A nyomozás még mindig folyik és a rendőrség nem akar annak eredményéről semmit sem adni, jöllehet már nem semmisítené meg az ügy további menetét.

UJDONSÁGOK.

* **Szent György napja.** Régi emléket újít fel a mai nap: Szent György napja. A mostani lázas, anyagi világban már majdnem elmosódott ennek a napnak a régi poezise, amely oly kedvessé tette a Szent György elérkezését. A különféle jóslatások, amelyeket e naphoz fűztek, ma már teledésbe mentek, amint eltűntek a régi Szent György napokkal járó kellemetlenségek is, amelyek a költőkódással jártak. De azért nem mult el végkép a szegény ember ezen Kálváriája, csak el lett halasztva májusra. A Györgyöket ám éppen olyan szeretettel üdvözlük ma is, legfeljebb kevesebb és csendesebb a névnapi muri, mert hej drága az élet. — Tegnap este a templomok harangjai már nem 7 óraker, hanem 8 óraker szólaltak meg.

* **Nagyhét a románoknál.** A gör. kath. és gör. keleti egyház most tartja az üdvözítő kinszenvedésének emlékezetét. Tegnap Nagycsütörtökön a temetési szertartások nagy gyászompával tartattak meg. Ma nagypénteken az összes templomokban a szent sirokat látogatják a hivek s a nagypénteki gyászszertartásokat Radu Demeter püspök, a káptalan tagjaival és az alsóbb papsággal végzik.

* **B. Szentkereszthy táblai elnök vendéglátása.** Báró Szentkereszthy Zsigmond, a nagyváradai kir. tábla elnöke, április 30-án reprezentációs ebédet ad, melyre városunk notabilitásai hivatalosak. A nagy ebéd déli 1 óraker lesz a Pannonia külön éttermében.

* **Bunyitay Vince 20000 koronás adománya.** Bunyitay Vince apátkanonok husz ezer korona adományát, melyet azzal ajándékozott Nagyvárad városának, hogy abból a Városliget, most már Bunyitay-liget rendeztesse a város, tegnap befizette a városi pénztárba. Most már mi sem áll utjában, hogy ezen a sétatér és üdülöhely céljaira legalkalmasabb területet a város, a bőkezű adományozó főpap intenciójához képest rendeztesse.

* **A 13-ik gyógyszerertár felállítására.** Egész sereg kérvény érkezett már be egyes gyógyszerészek részéről a 13-ik gyógyszerertár felállítására vonatkozó engedély megadásáért. Most Szent-János-utca lakosai, Vlád Ágoston és

társai adtak be kérvényt, amelyben kifejtik, hogy Szent-János-utca alsóbb részétől s a melékutcáktól minden gyógyszerár távol esik, ezért ők is kérik, hogy Szent-János és Szigligeti-utcák torkolata környékére a 13-ik gyógyszerárt a belügyminiszter engedélyezze s az engedélyt Csanády Kálmán okleveles gyógyszerésznek adományozza.

* Miniszteri kiküldött Nagyváradon.

A földmivelésügyi miniszter már korábban leiratot intézett Nagyvárad városához, hogy a Pecementén úgy magánosoknak, mint Nagyvárad városának ipartelepei vannak, amelyek a Pecén vízhasználati jogot gyakorolnak, anélkül erre a törvényszerű vízhasználati jogot megszerették volna. Utasította a várost, hogy a vízhasználati jog megszerzése tekintetében az érdekelt ipartelep tulajdonosait a vízhasználati jog szabályszerű megszerzésére szorítsa. Annál inkább ragaszkodik a miniszter ezen eljárásához, mert értesülései szerint a szóbanlevő ipartelepek beszennyezik a Pece vizét. Nagyvárad város törvényhatósága ezen leiratra felirati jogával élt s kérte a minisztert, hogy a kérdéses vízhasználatokat továbbra is hagyja meg, részint azon indokból, mert ezek elvonása a szóban levő fontos ipartelepek fennállását veszélyeztetné, részben pedig a Pece közeli szabályozása folytán ez a kérdés úgy is megoldást nyer a törvénynek megfelelő módon. Ezen leiratra azóta nem jött válasz. Tegnap azonban megérkezett a miniszter kiküldöttje: Szalay műszaki tanácsos, aki a kérdést a helyszínen tanulmányozza s ez alapon tesz jelentést a miniszternek.

* **Kinevezések.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy ő Felsője Mészáros Aladár Karánsebesi törvényszéki jegyzőt a bozovicsi és dr. Szolnok Jenő a nagyvárad kir. ítélőtáblához berendelt bírósági jegyzőt a nagyvárad kir. ügyészséghez alügyészsé nevezte ki. Az előbbi éveken át munkatársa volt lapunknak, az utóbbi csendes, zajtalan, de munkás részt vesz a nemesebb irányú társadalmi mozgalmakban, kinevezésük szélesebb körben kelt örömet és rokonszenvet.

* **Szegedyné kitüntetése.** Gerlicyné leányát Szegedy Györgyné bárónőt, aki Szombathelyen éppen olyan jótékonytársaságot gyakorol, mint az édes anyja és nővére Nagyváradon s egyúttal minden katolikus ügynek buzgó támogatója, X. Pius pápa ő szentsége a »Pro Ecclesia et Pontifice« érdemkereszttel tüntette ki.

* **Mibe kerülnek a polgári iskolák?** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága felterjesztést intéz a kultuszminiszterhez a községi polgári fiúiskola államosítása iránt s a tanács megbizta a főszámvevőt, hogy mutassa ki, mibe került Nagyvárad városának a polgári fiúiskola épülete, továbbá az utóbbi tíz év alatt mennyit költött a város a főreáliskolára, továbbá a községi polgári fiú- és leányiskolára. A főszámvevő megtette most jelentését. Mivel a főreáliskola és polgári fiúiskola épületét együtt építtette a város s az tulajdonképen egy épület, elkülönítve nem tudja kimutatni, mibe került a polgári iskola, hanem azt mutatja ki, hogy a főreáliskola épülete a polgári iskola épületével együtt 488,666 koronába került. Az utóbbi tíz évben, vagyis 1897-től 1906. év végéig a főreáliskolára költött Nagyvárad: fenntartásra 33,874 koronát, hozzájárulás címén fizetett az államkincstárnak 52,000 koronát, tehát összesen kiadott a főreáliskolára 85,874 koronát, de még ebben nincs benne 28,000

korona, amivel ez időről az államkincstárnak hozzájárulás címén hátralékban van a város. A polgári fiúiskolára költött a város tíz év alatt: személyi kiadásokra 202,759 koronát, dologi kiadásokra 65,089 koronát, összesen 267,249 koronát; amelyből levonandó a befolyt tandíj címén 26108 korona, tehát tíz év alatt 241,848 koronát adott ki a város a községi polgári fiúiskolára. A községi polgári leányiskola tíz évi kiadása volt: személyi kiadás 112,471 korona, dologi kiadás 41,345 korona, összesen 153,816 kor., amelyből ha levonjuk a tíz év alatt befolyt 30,600 korona tandíjat, a tíz évi tiszta kiadás 123216 korona.

* **A kereskedelmi miniszter és május 1.** Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter most körrendeletet bocsátott ki minden alispánhoz és polgármesterhez május 1-ére vonatkozólag. A miniszter elrendeli, hogy az általános sztrájk által okozott minden néven nevezendő kárról pontos statisztikát készítsen a megye illetve város és azt hozzá rövid időn belül terjessze fel.

* **A vármegyében portalanítanak.** Az Apolló kőolajfinomító gyár részvénytársaság Pozsonyból kérelemmel fordult az alispánhoz, miszerint a gyár által feltalált portalanító szert a megye hozassa meg és azzal kísérletezéseket végezzenek. Az alispán a kérelemre 3 adag portalanító szert hozatott és azzal elsősorban a nagyszalontai fűszolgabírósnál fognak kísérletezni. Ha a kísérletezés be fog válni, úgy az egész megye területén, az utakon is használatba veszik a találmányt, ami a közegészségügyre nézve igen fontos jelentőségű.

* **Hasztalan körözések.** A rendőri hivatalos lapokban egymásután jelennek meg a körözések, régi bünesetekben, anélkül azonban, hogy valami eredményük volna. Legujabban is két ilyen eset van a rendőri közlönyben. Az egyikben Hartmann Aladár volt nagyvárad kereskedőt nyomozza a hatóság s a másikban Berger Miksát. Hartmann a múlt évben egy 1100 koronás váltót számítottatott le az egyik nagyvárad pénzügyésznél. A váltón Szabó János peceszöllősi bíró aláírása is szerepel. A múlt év június havában a váltó lejárt és ekkor Szabó Jánost felszólította a bank a fizetésre. Szabó a felszólításra kijelentette, hogy a váltón szereplő aláírás nem az ő írása s az hamis. Ekkor már Hartmann ellen több hasonló ügy merült fel, azonban a vizsgálat mire megindult Hartmann már Amerikában volt. A másik körözés Berger Miksára vonatkozik. Berger, aki a bihardiószegei csőd révén országos hírre tett szert, tudomásszerint nagyon sok hamisváltót szerepeltetett. A váltókon a legtekintélyesebb földbirtokosok szerepeltek Bihardiószegeiről. Ezek között ott volt Sándor József is, aki később öngyilkosságot követett el. Ennek nevére több váltót hamisított Berger. A váltóhamisító ellen a törvényszék most adta ki a körözést. Persze egyik sem igen reagál a nyájas hivatásra.

* **Szerencsétlenség egy vizimalom előtt.** Tegnap reggel borzalmas szerencsétlenség történt Rézbányán egy vizimalom előtt. Ugyanis Furka Péter malma előtt keskeny deszka palló köti át a malomhajtó patak mély medrét. A pallón akart keresztül menni Burdel Györgyné 62 éves asszony. A deszka közepén haladhatott az idős asszony, mikor megszédült és a mély mederbe zuhant. A szerencsétlen asszony a meder szikláin összezsuzta magát, úgy, hogy mikor onnan kiemelték már halott

volt. Az ügyészség megindította az eljárást annak megállapítása végett, hogy a palló megfelelt-e a kívánalmaknak.

* **A templomrabló az ügyészségen.** Az olasz-i plebáni templom persely tolvaját Farkas Miksát a rendőrség kihallgatta és tegnap az ügyészséghez kísérte át. Az átkísért tolvaj mindent tagad. Farkast különben a rendőrség mint notorius tolvaj fiatal embert ismer, aki már többször volt büntetve. A tolvaj ellen nyolc tanu vallott, ennek dacára mégis mindent tagad. Nincs kizárva, hogy az ügyészségen meg fog történni és ott be vallja a tettét.

* **A gondatlanság következménye.** Könnyen végzetes szerencsétlenséget okozhatott volna az a könnyelmű eljárás, amelylyel a hatóság az utcai építkezésekre felügyel, helyesebben nem ügyel fel. Sztaroveszky-utcán, közel a városi mérnök lakásához, valami vízvezetéki vagy csatornázi munkálatot végeztek, de a gödör és földhányás jelzésére éjjel nem alkalmazták a szokásos jelző lámpát. Egyik előkelő család szerdán éjjel kocsival igyekezett haza Sztaroveszky-utcai lakására. A jelző lámpa hiányában a kocsi a gödörbe jutott s felborult. Az egyik benne ülő előkelő hölgy kiesett a kocsiból s nemcsak elájult, hanem sérüléseket is szenvedett. Szerencse, a szerencsétlenségben, hogy ez a gondatlanság súlyosabb következményekkel nem járt.

* **Tűz az elmekórházban.** Tegnap délelőtt nagy riadalmat okozott Kórház-utcán az elmekórház udvaráról felszálló hatalmas füstfelhő. A riadalomnak komolyabb alapja nem volt. A kórház udvarán ugyanis egy szalmakazal gyuladt meg s annak füstje ejtette rémületbe a lakosokat. A tűz úgy keletkezett, hogy a kórház szőlőjében több elmebeteg a hetesek felügyelete alatt a szőlőt kapta. A betegek közül egy megkivánta a pipát és azt elkérte az egyik hetestől, aki oda is adta. A beteg a nagy szélben nem tudott rágyújtani a pipára, azért a szalmakazal mellé bujt. Itt egymásután gyújtogatta a gyufaszálakat, melyeket eloltatlanul a kazalba dobta. A gyufától lángkapott a kazal s pár perc múlva egész terjedelmében égpi kezdett. A betegek látva a tüzet, szétfutottak. A tűznél csakhamar megjelentek a tűzoltók, akik megakadályozták a tűz tovább terjedését. A rendőrség a vizsgálat során Szakács Vince hetest, aki gyufát adott a betegnek, le tartóztatta.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Pénteken: Aranyvirág.
Szombaton: Bob herceg.
Vasárnap este: Vig özvegy.

Aranyvirág.

Huszka Jenő gyönyörű zenéjű operettjét választotta tulajdonképeni bemutatónál Asszonyi László, a társulat új baritonistája. Fiatal ember, meglátszik hangján, énekén egyaránt. Temperamentumos, de mégsem elég rutinos, hangja lágy, meleg és kellemes bariton, de a természetes légység nem pótolja a bevégezettlen iskolát. Tehetséges színész, akinek jövője van de a jelen sikerei ne vonják el a figyelmét a jövőtől. Tanuljon szorgalmasan és rendszeresen énekelni, de ahhoz értő mestertől, mert ha megtartja a mostani hibás torokhangvétele, hamarabb vége lesz a ma még fiatalos erőben csengő hangnak, semmint gondolná. A hanganyaga képzsére méltó, elég erős, s elég terjedelmes csengése tiszta, használja ki tehát

az ifjúság éveit tanulásra, hogy később ne lassa mulasztásának kárát. Mindezt nem gáncsolódásból, hanem jóakarattal írjuk, mert szívesen látjuk a derék színész fejlődését.

A címszerepet *Diósi Nusi* játszotta kedves temperamentummal Asszonyival együtt sok tapsban volt része. Ujak voltak még *Kassai* és *Deési*, kik mindketten sok derűtséget keltek. A zenekart *Lehel Károly* az új második-karmester vezette igen ügyesen és szakértelemmel. —s.

TANÜGY.

Tanítóképesítő vizsgálat.

A nagyvárad kir. róm. kath. tanítóképzőben az 1907—8. tanévre tartandó képesítő vizsgálatra jelentkezők születési, tanulmányi, erkölcsi, szolgálati, tisztiorvosi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket az igazgatósághoz 1908. május 15-ig nyújtják be. Jelentkezhetnek: a) tanítójelöltek; b) akik erre engedélyt nyertek. A képesítő vizsgálatnak ideje: 1908. május 29—30. írásbeli, 1908. június 4. és következő napjain szóbeli. Akik előzetesen magán osztályvizsgálatot tesznek, 1908. május 15-ig jelentkezzenek szóval vagy írásban; a magánvizsgálat ideje: 1908. május 25. és 26-án írásbeli, 27-én szóbeli.

Nagyvárad, 1908. apr. 22.

Az igazgatóság.

Igazságszolgáltatás.

Megrágalmazott tiszt.

A hirhedi *Nagyvárad* Esti Ujság-ra, bár rég megszűnt már, még mindig nem borult rá a jól megérdemelt feledés fátyola, emléke még mindig föl-föl üti a fejét a feledés éjéből egy-egy sajtópör alakjában. Minden egyes közleménynek a fináléja a büntető bíróságok előtt játszódik le, ilyen körülmények pedig nagy számban vannak. A tegnapi nap folyamán *Ferenczi József* a nevezett lap társszerkesztője állt az esküdtszéki bíróság előtt egy rágalmozó közleményért. Ferenczi ugyanis a *N. E. U.* egyik számában *Dobó Rémusz* honvedhadnagyról brutális sértő kifejezések keretében azt írta, hogy a legénységgel embertelenül, bestiásan bánik.

A súlyosan megrágalmazott, becsületében érzékenyen érintett tiszt panaszára a nagyvárad kir. törvényszék esküdtbírósága a tegnapi nap folyamán vonta felelősségre *Ferenczi Józsefet*.

A tárgyalást reggel 9 órakor nyitotta meg dr. Csulyok Béla elnök, mellette Szentlélek és Korn szavazóbírák működtek. A vád képviselőjében dr. Váry Albert kir. alügyész és a sértett megbízásából dr. Lázár Aurél szerepelt. A vádirat felolvasása után, tanúk nem lévén beidéztve, a pörbeszédre került a sor. A vádlott azzal védekezett, hogy a cikknek alapul szolgáló információkat szerinte föltétlenül megbízható autentikus helyről nyerte. Sértő szándéka nem volt, a történeteket sajnálja, ő a cikkkel a közérdeknek vélt szolgálatot tenni.

Az esküdtek rövid tanácskozás után fölmentő verdiktet hoztak s így ennek alapján a törvényszék *Ferenczi Józsefet* a vád és következményei alól fölmentette. A vád a kir. ítélőtáblához semmiségi panaszszal élt.

TÁVIRATOK.

Kossuth Ferenc Budapesten.

Budapest, ápril 23. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter 1 óra 30 perckor Budapestre érkezett.

Az új galíciai helytartó.

Lemberg, ápril 23. A hivatalos lap holnapi száma közölni fogja az új galíciai helytartó kinevezését. E szerint az új helytartó *Bodrovsky Mihály* 59 éves. Kiváló politikus, aki már többször volt miniszter jelölt is. Régebben a krakkói egyetemen, mint tanár működött.

Potoczki emlékmű.

Lemberg, ápril 23. A tartományi főnökség tisztviselői elhatározták, hogy pénzügytést rendeznek a Potoczki emlékmű céljaira.

Kegyvesztett nagyherceg.

Budapest, ápril 23. Pétervárról jelentik: *Nikolajevics Miklós* nagyherceg, a honvédelmi bizottság elnöke hirtelen elutazott Krimeába és Kaukázusba. Elutazását nagy titokzatosság veszi körül. Elutazásának oka az, hogy néhány nap előtt igen hevesen összeszólkkozott *Hödelmann moszkvai főkormányzóval*, mert kegyvesztett lett a cár előtt. A nagyherceg nem fog visszatérni állásába.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Irta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(48)

VII.

Három nap mult, amióta *Truyn* oly szigoruan fellépett unokaöccse ellen s biztos határozatot követelt tőle — amióta *Wolniczka* báróné neveltséges megjelenése elütte lelkéből a tündéri szellemeket — a már ajkain lebegő szerelmi vallomást visszafojtva — és még mindig nem tett lépéseket áthelyeztetése végett. Pedig amerre járt és kelt, *Truyn* szemei mindenfelé követték, folytonosan komoly, kérdő tekintetükkel üldözve őt, mintha azt mondanák:

— Határozta?

Nem, nem szánta el magát. *Sempály-téle* embernek mi sem esik nehezebben, mint egy férfias elhatározás. Az ő esetében mindig a sors dönt — soha sem ő.

Az összeütközés a neveltséges *Wolniczky* bárónéval visszatartóztatta ugyan szerelmi vallomásának kimondásától, de *Zinka* képét ki nem üzhette szívéből. Az öreg bolond hóbortos beszédét rég elfeledte; a népdal, mit *Zinka* akkor este oly elragadóan énekelt, még mindig fülében cseng. Két egész napig erőt vett magán és kerülte a megbabonázott palazzót; de tegnap egy percre *Zinkát* esetleg a corso-kocsizásnál látta.

Vulpini Mária mellett ült, — acélszürke bársonyruhát viselt, nagy tollas Rembrandtkalappal, mely homlokára és hajának aranyfényére édes árnyat vetett. Nagy virágbokrétát

tartott térdén és nyájasan beszélgetett *Truyn Gabriellával* és a kicsi *Vulpiniakkal*. Mily elragadó, hamisan gyöngéd modora volt, ha gyermekkel volt dolga!

A vér lázasan lüktetett *Sempály* ereiben, midőn tekintetök találkozott és a lányka könyved pirulással fogadta köszöntését!

Először történt, hogy előtte elpirult.

Ejjel aztán a legképtelenebb dolgokat álmodta. — Es most a napsütötte *Pinció* délelőtti magányában sétálgatott, időnként bosszusan tört le egy-egy ágacskát a bokrokról és tépelődött. Mindinkább azon meggyőződésre látszott jutni, hogy *Zinka* birhatása lételenek egy sine qua non-ját képezi. Még soha sem tagadott meg magától örömet — és most . . .

A piazza di Spagnát ragyogó márciusi nap özönli el, a *Barcaccia* vizei kápráztató, kékes fényben csillognak, villognak. A *Trinitá* dei monti templom nyulánk tornyai élesen emelkednek le a kék levegőről. A spanyol lépcső alacsony fokain, hagyományos olasz nemzeti viseletben, modellek guggolnak a vak ködusok mellett, kik folyvást halk imádságokat rebegnek.

Az Európa-szálloda előtt a fiakkeresek csendesen szundikálnak a nagy, sokat foitzott tarka esernyők alatt, melyeket a kofákhoz hasonlólag majd mint eső-, majd mint napvédőt erősítenek a bakhoz.

Minden ajtó-küszöbön virágárosok guggolnak s itt-ott egy feketeszemű, fehér kutya, magasan tartja fel sötét kis orrát a levegőbe. A téren hemzseg a sok turista és *Beatrice Cenci* szemei, a világ legszomorubb szemai, egy fényképész kirakatából néznek alá a mindennapi sürgés-torgásra.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, ápril 23.

Osztrák hitelrészvény	—	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	—	734.75
Leszámitoló bank	—	—	403.—
Rimamurányi	—	—	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	644.50
Közuti vasut	—	—	528.50
Városi villamos vasut	—	—	282.50

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, ápril 23.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza apr. 1908	—	8.51
Rozs apr.	—	12.57
Zab apr.	—	91.11
Tengeri máj. 1908.	—	7.32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. ápril. 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95.—
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	140.—
Osztrák járadék papirban	—	—	91.57
Osztrák járadék ezüstben	—	—	96.50
Osztrák járadék aranyban	—	—	113.75
Osztrák korona járadék	—	—	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1780.—
Magyar bitelbank-részvény	—	—	633.50
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	260.73
Osztrák magyar államvasuti részvény	—	—	695.50

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Magyar királyi államvasutak Üzletvezetősége Kolozsvárt.

11992—II. 908. sz.

Versenytervezési hirdetés.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége nyilvános versenyt hirdet a magyar királyi államvasutak székelykocsárd-marosvásárhelyi vonalának 165—68 sz. szelvényei között az Aranyos folyón építendő egyvágányú vasúti hid hídfői és középpillérjei megépítéséhez szükséges alapozási és falazási munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ajánlati minta az esetleg elrendelendő munkák egységárjegyzéke és a szerződés tervezete, valamint a munkák végrehajtásához szükséges feltételek a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége pályafentartási és építési osztályánál (Bocskay-tér 4. sz. II. emelet 52. sz.) valamint a nagyenyedi osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlatlathoz szükséges nyomtatványok díjtalanul megszerezhetők.

Az ajánlatot valamint a hozzátartozó mellékleteket szabályszerű okmánybélyeggel kell ellátni, az ajánlatot és mellékleteit két tanu előttemezése mellett alá kell írni és az ajánlatot a mellékleteivel pecséttel ellátott fonállal kell összefűzni.

A szabályszerűen kiállított ajánlatot és mellékleteit pecséttel lezárt sárvényben kell elhelyezni és legkésőbb 1908. évi május hó 12-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének titkárságánál közvetlenül, vagy posta útján beküldeni.

Az ajánlat borítékát következő felírással kell ellátni:

Ajánlat a 11992—908. II. számú versenytervezési hirdetésben kiírt munkálatokra.

Ajánlattevő köteles bánatpénz gyanánt az általa ajánlott végösszeg 5 százalékát készpénzben vagy biztosítékképpen értékpapirokban, hivatkozással a jelen hirdetés számára legkésőbb az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1908. évi május hó 11-én délután 1 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének gyűjtőpénztárába (Bocskay-tér 4. sz. földszint) letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlat-hoz nem csatolandó.

Az értékpapirokat a budapesti áru és értéktőzsdén legutóbb jegyzett, de a névértéket meg nem haladó árfolyam szerint számítjuk.

Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt sárvényben elhelyezett és az összes munkákra tett ajánlatokat fogunk tárgyalás alá venni.

Bánatpénz nélkül, vagy elkésve benyújtott, valamint az olyan ajánlatokat, melyeket nem az előírt módon tesznek, vagy amelyekből valamely melléklet hiányzik, nem vesszük figyelembe.

A beérkezett ajánlatokat 1908. évi május hó 12-én déli 12 órakor a titkárságnál fogjuk felbontani, a mikor az ajánlattevők, vagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

Az ajánlatok felett 1908. évi május hó 9-ig történik döntés és ajánlattevők ajánlataikkal ezen időpontig kötelezettségben maradnak.

Olyan ajánlattevők, kik a szóban forgó ipari munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily ipari képesítéssel bíró megbízottat megnevezni.

Az ajánlattevők, vagy megbízottjának ipari képesítésére és a cégbejegyzésre vonatkozó adatok az ajánlatban feleltetendők és igazolandók.

Az ajánlattevők, kik a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségével ezideig üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítóképességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, a melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Alólirott üzletvezetőség fenntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Kolozsvár, 1908. évi április hó.

Az üzletvezetőség.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

6320—1908. szám.

Hivatalos hirdetmény**a védhímlő oltásról.**

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala közhírré teszi, hogy az 1887 évi XXII. t. cz. s ezzel kapcsolatosan a m. kir. belügyminiszter által 1887 évben 40180 sz. a. kiadott körrendelet értelmében a város területén hivatalból ezközlendő védhímlő oltásokat a városi tisztiorvosok folyó évi május 3-ik napjától kezdve minden vasárnap délelőtt reggel 9—11 óráig Újváros, Kert-utca 9. szám alatt a tüzlőtő lak-tanya nagytermében fogják megtartani.

Felhívom ennél fogva a város közönségét, s különösen a szülők, kereskedők és iparosokat, hogy a még be nem oltott vagy újra oltásra kötelezett gyermekek illetve tanoncokkal a jelzett helyen és időben megjelenni annál is inkább szigorú kötelességüknek ismerjék, mivel ellen esetben az idézett t. cz. 11. §-a alapján 2-től 100 koronáig terjedhető pénzbüntetésben marasztalom őket.

Nagyvárad, 1908. évi április 15-én.

Gerő,

r. főkapitány.

Uj üzlet! Uj üzlet!

**Lukács Nándor
butor-raktára**

3 úasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendki-
vül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa **darabja 5 kor.**
60 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek**, fény-
képes z-l ámpák, ugyancsak **5 százalékkal**
kartell áron alól kaphatók.

Elvállaljuk**villamos világítási**

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítá-
sát, javítását, ivlámák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.**A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-
PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.**

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagy-
szeben) ad félévi tőkét és kamatokat ma-
gukban foglaló egyenlő részletekben tel-
jesen törleszthető jelzálogkölcsonöket és
pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27½, 32, 35,
40, 41, 44 ½, 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: **Breiten-
stein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egy-
szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt.

Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742.

Telefon 742

Hitelt nyújt váltóra, folyószámlára,
értékpapírra, betáblázás mellett ingat-
lanokra.

Elfogad betéteket**5%**

kamatozás mellett a betét napjától
számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

**Takarékosság előmozdítása cél-
jából forgalomba hozta Selfmen-féle
takarékperselyeit, melyek már is
nagy népszerűségnek örvendenek. Ily per-
selyek 6 korona betét 1-fizetése ellenében
a pénztárnál kaphatók.**

Intézetünk elvállalta hazánk egyik leg-
tekintélyesebb életbiztosító intézetének: a
Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet,
mint szövetkezet vezérképviselőjét.

Cheque számla szám 21.261.

tisztelettel:

Közgazdasági bank részvénytársaság.

Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara.

1451—1908. szám.

Értesítés.

A Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara és a Bihar megyei Gazdasági Egyesület a nyár folyamán Londonban megnyíló hatalmas és nagy méretű magyar kiállítás előzetes ismertetését és meglátogathatóságának előfeltételei és módzatai ismeretét az érdeklődőkre nézve fontosnak ítéltvén a kiállítás kezdeményezője és egyik kiváló ismerője dr. Molnár Ákos országgyűlési képviselő urat felkérte, hogy a szóban forgó kiállítást Nagyvárad város és Biharvármegye közönsége előtt egy előadás keretében ismertesse meg. A felkért képviselő ur ezen kérelem teljesítésére hajlandónak nyilatkozott.

Arra való tekintettel, hogy a szóban forgó kiállítás gazdasági és üzleti jellege mellett a magyar művészet, nemkülönben a nemzeti szellem minden más irányú produktív megnyilatkozása is lesz s ügyet vetve arra is, hogy egyúttal alkalmas eszköze lehet a világ közvéleményét irányító angol sajtónak rokonszenves és hazai gazdasági és kulturális állapotának a világ előtt való dokumentálására: örömmel ragadtuk meg a nevezett képviselő ur által nyújtott alkalmat és az előadás megtartásának határidejét e hó 26-ikára eső vasárnap déli 11 órájára Nagyvárad város közgyűlési termébe kitűztük.

Amidőn örömmel adjuk közre, hogy az ügy támogatójával Rimler Károly urat Nagyvárad város polgármesterét is sikerült megnyernünk és hangsúlyozzuk, hogy London piacán tartandó magyar kiállítás az ország állami önállóságának kidomborítására is hivatva van s hogy ez a kiállítás az ország gazdasági életének igen jelentékeny tényezőjévé válhatik s így a magyar közönség részéről minden érdeklődésre és pártolásra számot tarthat; újból azzal irányítjuk ez alkalommal az érdeklődők figyelmét a tervezett felolvasásra, hogy annak meghallga-

tására és így a kiállítás körülményeinek és meglátogathatása módzatainak megismerése végett a f. évi április hó 26-án d. e. 11 órakor a város székházának közgyűlési termében minél tömegesebben jelenjenek meg.

Az előadást érintő egyes további mozzanatokról az érdeklődő közönséget továbbra is tájékoztatni fogjuk.

Nagyvárad, 1908. április hó 13.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Huzella Gyula, *Dr. Sarkadi Lajos,*
kir. keresk. tan. elnök. titkár.

Természetes alkólikus

KRONDORFI
SAVANYÚVIZ

kiváló nyálkaoldó és húgyhajtó gyógyhatású
Különlegesség gége, gyomor, vese, hólyag
tüdő, rekedtség, köhögés,
köszvény és bélbetegségeknekél.
Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. ** 307. 1—50

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Új butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitós, asztalos, esztergályos műhelyünket és butortelepünket kibővítettük
és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és
Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Állami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt
NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árk mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.